De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

**Erfgoed en Kunsten**
**Media en Creatieve Industrie**
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

**Contactpersoon**

**Onze referentie**
65929241

Datum 9 oktober 2026

Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Betreft Visie op cultuur en cultuursubsidies vanaf 2029

**Bijlagen**
1. AEF/SEO. *Geografische spreiding cultuur* (rectificatie)
2. BMC. *Balans in het bestel*
3. Rapport visitatiecommissie rijkscultuurfondsen 2026

Deze brief schetst mijn visie op cultuur en bevat een eerste uitwerking van de herziening van het cultuurbestel vanaf 2029 die ik voor ogen heb. De brief bestaat uit twee delen. In het eerste deel schets ik mijn visie op cultuur. In het tweede deel beschrijf ik mijn ideeën over de herziening van het cultuurbestel en de manier waarop ik dit samen met alle betrokken partijen verder uit ga werken richting 2029. Hierbij werk ik samen met mijn medebestuurders en de rijkscultuurfondsen en benut ik uitgebrachte en het nog te vragen advies van de Raad voor Cultuur. In het bijzonder bouw ik voort op het raadsadvies *Toegang tot Cultuur*. Ook wil ik mijn plannen toetsen bij het culturele veld. Dit is een opmaat naar uitwerking van de definitieve besluiten, die ik medio 2027 in de uitgangspuntenbrief met uw Kamer zal delen.

## *1. Visie op cultuur*

Cultuur heeft een belangrijke intrinsieke, economische en maatschappelijke waarde. Cultuur helpt mensen zichzelf en elkaar te leren kennen en geeft betekenis aan hun omgeving, heden en verleden. Cultuur is van en voor iedereen. Daarom is het belangrijk dat iedereen toegang tot cultuur heeft.

Cultuur komt tot leven in een fanfare die een dorpsfeest opluistert, in de schilderles in het buurthuis, het poppodium, de bibliotheek, het museum, de

nachtcultuur, de dansschool, het festival en het symfonieorkest van internationale allure. Voor miljoenen Nederlanders – en bezoekers van buiten ons land – is cultuur een wezenlijk onderdeel van het dagelijks leven. Mensen vinden er ontspanning, inspiratie, zingeving en verbondenheid. Dat geldt voor de zanger van het koor, de vrijwilliger bij een debatavond, voor de bezoeker van een opera, een VR-installatie of een clubavond. Door kunstenaars, filmmakers, ontwerpers, schrijvers en heel veel andere creatieven wordt werk gemaakt dat in het hele Koninkrijk én daarbuiten weerklank vindt. Juist die veelzijdigheid is de kracht van het Nederlandse culturele landschap. Lokale initiatieven en instellingen van wereldniveau versterken elkaar; zij bieden ruimte aan ontmoeting, talentontwikkeling, traditie én vernieuwing.

Zo'n 9 op de 10 Nederlanders van 6 jaar en ouder bezoeken jaarlijks minstens 1 keer een culturele voorstelling, tentoonstelling, evenement of instelling. Ruim de helft van alle Nederlanders van 6 jaar en ouder beoefent cultuur in de vrije tijd.[1] Dat zijn ontzettend veel mensen die van cultuur in al haar verscheidenheid genieten.

Die mensen spelen ook een rol als publiek en soms als opdrachtgever. Cultuur heeft niet alleen intrinsieke waarde, maar is ook een belangrijke economische motor. De culturele en creatieve sector biedt direct werk aan honderdduizenden mensen: musici, acteurs, ontwerpers, technici, producenten, restauratoren, educatiemedewerkers, marketeers, beveiligers, programmeurs en vele anderen. Daarnaast is cultuur een belangrijke opdrachtgever voor zelfstandigen en bedrijven en draagt zij bij aan innovatie, ondernemerschap en de aantrekkelijkheid van steden en regio's.

De economische betekenis van cultuur reikt verder dan de instellingen en makers zelf. Een concert, festival, tentoonstelling of theatervoorstelling zorgt voor bestedingen in de gehele omgeving. Bezoekers overnachten in hotels, eten in restaurants, bezoeken cafés en winkelen in binnensteden. Culturele evenementen zijn daarmee een belangrijke impuls voor de detailhandel en de toeristische sector. De aantrekkelijkheid van historische binnensteden, musea, festivals en podia is bovendien een belangrijke reden voor binnenlandse en buitenlandse bezoekers om door of naar Nederland te reizen.[2] Een sterk cultureel aanbod maakt Nederland daarnaast aantrekkelijk als partner voor internationale programmering en culturele uitwisseling.

Ook voor het vestigingsklimaat is cultuur van grote betekenis. Een rijk cultureel aanbod maakt steden en regio's aantrekkelijk voor bedrijven, kennisinstellingen en internationaal talent. Een levendige culturele infrastructuur draagt bij aan leefbaarheid, ontmoetingen, creativiteit en innovatie. Een boekhandel, bibliotheek, filmhuis of podium is niet alleen een culturele voorziening. Waar cultuur aanwezig is blijven mensen langer, ontmoeten zij elkaar vaker en profiteren winkels, horeca en de leefbaarheid van steden en dorpen.[3] Investeren

[1] Boekmanstichting. Cultuurmonitor, 2026.

[2] Dialogic. Onderzoek naar multipliereffecten en pay-off effecten in de culturele en creatieve sector, 2023.

[3] Paul Rutten, Ruben Logjes, Melanie Domeni, Nadja van der Weide. Verbinding als sleutel tot binnenstedelijke kwaliteit. Een verkennend onderzoek naar de potentiële meerwaarde van retail en cultuur bij de ontwikkeling van toekomstbestendige winkelgebieden, Hogeschool van Amsterdam, 2023. KVB Boekwerk. De culturele, maatschappelijke en

in cultuur is daarom ook een investering in economische kracht, werkgelegenheid en een aantrekkelijke omgeving.

Cijfers onderstrepen dit belang. Volgens de meest recente CBS-cijfers bedroeg de bijdrage van de culturele en creatieve sector aan de Nederlandse economie in 2022 ongeveer 3,43% van het bruto binnenlands product, goed voor ongeveer € 33 miljard. De sector was goed voor ongeveer 331.000 arbeidsjaren, oftewel 4,1% van de Nederlandse werkgelegenheid.[4] Daarnaast groeit de culturele arbeidsmarkt al jaren en is cultuur een belangrijke bron van ondernemerschap en zelfstandige bedrijvigheid. In 2022 waren er bijna 260.000 bedrijven actief in de culturele en creatieve sector. In 2025 was dit aantal gestegen naar 290.000, dat is 12% van het totaal aantal bedrijven in Nederland. Onderzoek laat bovendien zien dat investeringen in cultuur extra economische activiteit opleveren.[5] Een sterk cultuurbeleid is daarmee niet alleen een investering in maatschappelijke en artistieke waarde, maar ook in duurzame economische ontwikkeling.

De komende jaren wil ik mij inspannen om de kracht en betekenis van cultuur verder te versterken. Een land dat economisch, innovatief en politiek weerbaar wil zijn, bouwt op de waarde van kunst, erfgoed en de creatieve industrie. Ik vind het daarom belangrijk dat die kracht overal in het Koninkrijk benut kan worden. Een goede toegang tot cultuur in het hele Koninkrijk is daarom voor mij essentieel onderdeel van mijn visie.

Daarnaast zijn er ook ontwikkelingen in het veld. Kunstenaars en makers houden zich niet aan de grenzen van disciplines. Door hun creatieve kracht ontstaan nieuwe kunstvormen- en disciplines. Publieksvoorkeuren en de manier waarop mensen cultuur beleven en beoefenen veranderen mee. We moeten daarom stappen zetten om het bestel te vereenvoudigen en beter te laten aansluiten op de praktijk en behoeftes van publiek, makers en instellingen. Dat moeten we nu doen, in aanloop naar de subsidieperiode vanaf 2029. Dat vinden het culturele en creatieve veld, medeoverheden en de Raad voor Cultuur. De wijziging van de Wet op het specifiek cultuurbeleid uit 1993 is daarin een belangrijke eerste stap. De langere financieringsperiode die mogelijk wordt gemaakt door de wijziging volgt uit een motie van uw Kamer.

## *2. Cultuursubsidies vanaf 2029*

Het vervolg van deze brief bevat mijn ideeën voor de verdere inrichting van de cultuursubsidies vanaf 2029. In *Toegang tot cultuur* maakt de Raad voor Cultuur een uitgebreide analyse en stelt een geheel nieuwe inrichting voor, verbonden met een extra investering van € 200 miljoen per jaar.[6] Dat geld is er niet, maar dat doet niet af aan de waarde van het advies. Ik zie de analyse van de sterke en zwakke punten als waardevolle inzichten voor de periode vanaf 2029, net zoals mijn ambtsvoorganger al schreef.[7]

---

economische betekenis van de boekhandel voor de omgeving, 2025.

[4] CBS. Satellietrekening cultuur en media 2022, 2025. CBS. Arbeidsmarkt culturele en creatieve sector 2010-2026 Q1, 2026. Boekmanstichting, Cultuurindex Nederland.

[5] Zo is becijferd dat elke euro die aan de TEFAF wordt uitgegeven een aanvullende €0,58 oplevert voor de Nederlandse economie. Deloitte. The economic impact of TEFAF on Maastricht, 2026.

[6] Raad voor Cultuur. Toegang tot cultuur: op weg naar een nieuw bestel in 2029, 2024.

[7] Eerste reactie op het adviesrapport Toegang tot cultuur, 2024. Tweede Kamer, vergaderjaar 2023-2024 32820-522.

Bij de aanpassingen voor de periode vanaf 2029 houd ik drie doelen voor ogen. Voor deze doelen baseer ik me onder andere op het advies van de Raad voor Cultuur:

- Goede toegang tot cultuur in het hele Koninkrijk: een passend cultureel aanbod en een vitale culturele infrastructuur voor regio's.
- Vereenvoudiging: minder overlap, minder regels en minder complexiteit bij de toekenning en verantwoording van subsidies.
- Een toekomstbestendig cultuurbestel: meer ruimte om te kunnen reageren op veranderingen in de sector en samenleving, met een meer integrale blik.

Om deze doelen te bereiken is meer nodig dan alleen het aanpassen van subsidiebedragen en -instrumenten. Het vraagt om fundamentelere aanpassingen van de manier waarop de cultuursubsidies bij het Rijk georganiseerd zijn en om een nieuwe blik naar de verantwoordelijkheid die de verschillende partijen daarin hebben. Ik wil daarom vanaf 2029 de samenwerking tussen Rijk, provincies en gemeenten verder intensiveren en de rijkscultuurfondsen een grotere rol en verantwoordelijkheid geven. Hiermee werken we toe naar een bestel dat eenvoudiger is en waarin meer balans is tussen keuzes en behoeften op nationaal, regionaal en lokaal niveau. De grotere verantwoordelijkheid bij de rijkscultuurfondsen maakt het mogelijk dat ze vanuit een meer integrale blik kunnen opereren en draagt bij aan een overzichtelijker subsidiesysteem. Hiervoor vind ik het nodig de fondsen te versterken, zodat ze goed uitvoering kunnen geven aan hun taken.

Hierna werk ik dit nader uit. Ik ga eerst in op het onderzoek naar geografische spreiding van cultuur dat mede op verzoek van uw Kamer is uitgevoerd. Daarna licht ik toe hoe ik mijn ideeën uitwerk richting de nieuwe subsidieperiode. Met mijn aanpassingen werk ik binnen de bestaande financiële kaders toe naar een sterkere sector en verbeterde ondersteuning voor kunstenaars, makers en instellingen, en leg ik de basis voor een sector die ook op de langere termijn wendbaar en weerbaar is.

*Onderzoek Geografische spreiding van cultuur in Nederland*
Mede op verzoek van uw Kamer is onderzoek gedaan naar de geografische spreiding van culturele voorzieningen en publieke middelen in Nederland. Op 18 mei 2026 heb ik het onderzoeksrapport *Geografische spreiding van cultuur* van AEF en SEO aangeboden aan uw Kamer.[8] Ik ga eerst in op de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek. Daarna licht ik toe hoe ik dit meeneem in het proces richting de nieuwe subsidieperiode.

Het onderzoek brengt alle publieke uitgaven in kaart die vallen onder artikel 14 van de OCW-begroting, aangevuld met provinciale en gemeentelijke cultuuruitgaven. Het gaat dan niet alleen over de meerjarig gesubsidieerde culturele instellingen, maar ook over bijvoorbeeld cultuurbeoefening, bibliotheken en erfgoed. Het onderzoek kijkt dus breder dan alleen het cultuurbestel. Het onderzoek omvat ook domeinen met eigen wet- en regelgeving, zoals het erfgoedstelsel en het archiefstelsel. In de maatregelen in deze brief beperk ik me

[8] Onderzoek geografische spreiding van cultuur in Nederland (AEF/SEO), 2026. Tweede Kamer, vergaderjaar 2025-2026, 32820-572. Bij deze brief treft u een gerectificeerde versie van het rapport n.a.v. enkele correcties door het onderzoeksbureau. De correcties hebben de uitkomsten van het onderzoek niet beïnvloed en zijn toegelicht in appendix D.

tot het cultuurbestel. De resultaten van het onderzoek vormen ook bij andere domeinen een belangrijke bouwsteen voor beleidsontwikkeling in de komende jaren, waarbij geldt dat niet alle domeinen dezelfde sturingsmogelijkheden kennen. In het bijzonder wil ik de monumenten noemen, die staan waar ze staan, en de rijksmusea, die op basis van hun wettelijke taak in de Erfgoedwet rijkscollecties beheren. Deze wettelijke taak is een vereiste om subsidie te ontvangen in het erfgoedstelsel.

Het onderzoek laat zien dat er in Nederland in brede zin sprake is van landelijke dekking van cultuuruitgaven en voorzieningen. Culturele voorzieningen en activiteiten zijn dus gespreid over het hele land. Daarbinnen bestaan duidelijke concentraties, met name in de Randstad en andere stedelijke kernen. Die zijn historisch ontstaan en hangen samen met onder meer de bevolkingsdichtheid. Dit beeld is niet voor alle sectoren hetzelfde. Basisfuncties, zoals bibliotheken en voorzieningen voor cultuurbeoefening, zijn relatief gelijkmatig verspreid. Specialistischer aanbod, zoals architectuur en ontwerp, beeldende kunsten en audiovisueel aanbod, is sterker geconcentreerd. Al die verschillende sectoren kennen een eigen publieksbereik en verzorgingsgebied, van (inter)nationaal tot regionaal en lokaal.

Gemeenten nemen het grootste deel van de totale cultuuruitgaven voor hun rekening. Zij staan het dichtst bij de burger en leggen de basis van voorzieningen en aanbod. Omdat deze uitgaven over vrijwel alle gemeenten zijn verdeeld, dragen zij in belangrijke mate bij aan de brede landelijke spreiding van aanbod. De verschillen in afstand zijn op landelijk niveau beperkt, wat erop wijst dat de fysieke bereikbaarheid van veel publieksvoorzieningen in Nederland over het algemeen goed is. Het onderzoek laat wel zien dat de verhouding tussen de bijdrage van Rijk, provincies en gemeenten per provincie aanzienlijk verschilt. Ook is op provincieniveau in een aantal regio's sprake van relatief lage cultuuruitgaven van de drie overheden samen en een minder omvangrijk cultuuraanbod. Het onderzoek noemt in dat kader specifiek Drenthe, Flevoland en Zeeland.

Het onderzoek is een belangrijke stap vooruit. We gaan met dit onderzoek van beelden naar feiten. Het biedt daarmee een goede basis voor het politieke en maatschappelijke gesprek. Het is daarbij van belang om, zoals het onderzoek duidelijk maakt, rekening te houden met verschillen tussen sectoren en instellingen. Sommige zijn vooral lokaal actief en van belang voor mensen die dichtbij wonen en cultuur beoefenen, andere trekken een regionaal publiek, weer andere spelen een nationale of internationale rol.

*Toegang tot cultuur en samenwerking met andere overheden*
De toegang tot cultuur is een gedeelde publieke waarde. Rijk, provincies en gemeenten dragen hier een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor. Elke overheidslaag heeft hierbij een eigen rol. In de publieke uitgaven voor cultuur heeft de rijksoverheid een aandeel van ongeveer 30%, gemeenten 60% en provincies 10%. De taakverdeling tussen overheden is vastgelegd in het *Algemeen kader interbestuurlijke verhoudingen cultuur*.[9] Daarnaast wordt er op basis van de cultuuragenda's samengewerkt met Caribisch Nederland en middels het vierlandenoverleg met het gehele Koninkrijk.

[9] Staatscourant 2012, 8545.

In mijn visie betekent een goede toegang tot cultuur niet dat iedere regio over hetzelfde culturele aanbod beschikt of dat middelen evenredig worden verdeeld. Wel is het van belang dat iedere inwoner toegang heeft tot cultuur en dat iedere regio een vitale culturele infrastructuur heeft die past bij haar eigen karakter. Culturele voorzieningen spelen ook een grote rol in de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van regio's. Zij bieden niet alleen ruimte voor ontmoeting, participatie en ontwikkeling, maar versterken ook de sociale samenhang en de aantrekkelijkheid van de regio. Ik hecht er waarde aan dat deze voorzieningen toegankelijk, bereikbaar en toekomstbestendig blijven. Daarbij is het van belang dat provincies en gemeenten een stem hebben in wat voor hun regio belangrijk is, maar dat we ook oog houden voor de verschillende rollen die de overheden hebben en de eigen afwegingen die gemaakt kunnen worden.

Om een goede toegang tot cultuur te realiseren is overeenstemming nodig tussen de overheden over de doelen van het cultuurbeleid en ieders eigen rol daarbinnen. Samen dragen we verantwoordelijkheid voor de publieke financiering van het culturele landschap. Ik ga samen met mijn medebestuurders verkennen of we gemeenschappelijke doelen kunnen vaststellen en vanuit een gezamenlijke visie verbeteringen kunnen aanbrengen in de samenwerking en verantwoordelijkheidsverdeling. Zo werken we toe naar een gezamenlijk gedragen cultuurbestel met heldere verantwoordelijkheden en een betere afstemming tussen overheden.

Ik vind het daarbij belangrijk om meer ruimte te maken voor prioriteiten die provincies en gemeenten zelf stellen, om zo het culturele aanbod voor alle Nederlanders te verrijken. Daarbij verdienen regio's die volgens het onderzoek achterblijven extra aandacht. Verder ontbreekt een manier om met een bredere blik en in samenhang met medeoverheden te investeren in de ontwikkeling van regionale infrastructuren. Ik wil daarom samen met de gemeenten en provincies mogelijkheden verkennen om naast de reguliere rijkssubsidies medeoverheden meer zeggenschap te geven over de ontwikkeling en versterking van het voorzieningenniveau in hun regio. Ik zie dit als aanvulling op de spreidingsopdracht die de rijkscultuurfondsen hebben. Mijn doel is om beter tegemoet te komen aan de verschillen tussen regio's en de besluitvorming beter aan te laten sluiten op de verantwoordelijkheden van de verschillende overheidslagen. Ook wil ik de inzet van OCW, fondsen, gemeenten en provincies goed op elkaar afstemmen, met oog voor de effecten op de toegang tot cultuur. Ik wil dit uitwerken in overleg met mijn medebestuurders en betrek ook de Raad voor Cultuur hierbij. De uitkomsten hiervan deel ik in de uitgangspuntenbrief (medio 2027) met uw Kamer.

Ik ga de komende tijd het volgende doen:

- Met medeoverheden worden afspraken gemaakt over welke verantwoordelijkheid Rijk, provincies en gemeenten hebben voor de toegang tot cultuur en voor de culturele infrastructuur in hun regio. Hiervoor wordt het *Algemeen kader interbestuurlijke verhoudingen cultuur* herzien.
- Ik onderzoek mogelijkheden om samen met provincies en gemeenten gerichte investeringen te kunnen doen in regionale infrastructuren. Met provincies en gemeenten ga ik in overleg over welk instrument daarvoor passend is en hoe dit kan worden uitgewerkt.

*Wetswijziging: langjarige zekerheid en vereenvoudiging*

De Wet op het specifiek cultuurbeleid (1993) vormt de basis voor rijkssubsidies voor cultuur. De rijksoverheid zorgt voor een kwalitatief, over het land gespreid, veelzijdig en toegankelijk aanbod, zowel via directe subsidies aan culturele instellingen als via subsidies aan de rijkscultuurfondsen. De Raad voor Cultuur wijst in *Toegang tot cultuur* op de lastendruk van de vierjarige periode en de stapeling van eisen, criteria en verplichtingen waaraan aanvragers moeten voldoen. Ook uw Kamer heeft aangedrongen op een verlenging van de periode en minder bureaucratie.

In mijn visie moet er ook voor de fondsen ruimte zijn om subsidies voor maximaal acht jaar te verstrekken. Zo kunnen zij een gevarieerd instrumentarium hanteren voor verschillende typen aanvragers. Financiering voor acht jaar is bedoeld voor organisaties waarvoor deze langere duur gezien hun omvang, werkwijze en positie in het culturele landschap passend is. Ik ga in gesprek met de fondsen over de uitwerking hiervan en zal dit waar nodig meenemen in mijn opdracht aan de fondsen.

Ik ga het volgende doen:
- Een wijziging van de Wet op het specifiek cultuurbeleid maakt een maximale financieringsperiode van acht jaar mogelijk.
- De rijkscultuurfondsen ontvangen vanaf 2029 voor acht jaar financiering.[10]
- De fondsen kunnen vanaf 2029 subsidies voor maximaal acht jaar verstrekken. Dit vermindert de administratieve lasten voor een deel van het culturele veld. Tegelijkertijd moeten de fondsen ruimte houden voor dynamiek en vernieuwing, met kortere en flexibelere vormen van financiering.
- Ik ben terughoudend met extra subsidiecriteria of -eisen; de belangrijkste criteria zijn kwaliteit en toegankelijkheid. Dit geldt ook voor de rijkscultuurfondsen. Ik heb de Raad voor Cultuur gevraagd voorafgaand aan de nieuwe periode advies uit te brengen over de rol en vorm van de culturele codes, en mogelijkheden voor vereenvoudiging.[11]
- Ik onderzoek samen met de rijkscultuurfondsen en andere overheden verdere vereenvoudiging van de aanvraag- en verantwoordingsprocedures.

Een voorwaarde voor de eerste drie bovenstaande maatregelen is dat de wijziging van de Wet op het specifiek cultuurbeleid het volledige wetstraject heeft doorlopen. De gewijzigde wet moet op 1 juli 2027 in werking treden om de subsidieregeling voor de nieuwe periode tijdig te kunnen publiceren.

*Rijkscultuurfondsen: grotere verantwoordelijkheid*
Mijn uitgangspunt voor de periode vanaf 2029 is dat cultuursubsidies zoveel mogelijk door de fondsen worden verstrekt. Zij zijn daarvoor opgericht en hebben de deskundigheid die daarvoor nodig is. De politiek stelt de kaders; de uitvoering vindt plaats dichtbij het veld, zoals dat bijvoorbeeld ook gebeurt bij de financiering van wetenschap. In zijn advies *Maken (z)onder druk* over artistieke

[10] Bij toekenning van de subsidie zal altijd het voorbehoud worden opgenomen dat de begrotingswetgever voldoende middelen beschikbaar stelt. Dit is nu ook het geval. Dit betekent dat het mogelijk blijft voor de Eerste en Tweede Kamer om het budget tijdens de lopende subsidieperiode aan te passen. Dit op voorwaarde dat een neerwaartse aanpassing van het budget tijdens de periode van acht jaar zorgvuldig gebeurt en met inachtneming van een redelijke termijn, waarbij rekening wordt gehouden met reeds aangegane verplichtingen door de subsidieontvangers.
[11] Toezicht in de culturele sector en briefadvies toekomst codes, 2026. Tweede Kamer, vergaderjaar 2025-2026, 32820-579.

vrijheid heeft de Raad voor Cultuur eens te meer benadrukt dat de overheid terughoudend moet zijn met een inhoudelijk oordeel over kunstuitingen.

Door subsidies zoveel mogelijk bij de fondsen te beleggen, zijn zij bovendien beter in staat de effecten van hun besluiten voor de hele sector of discipline te overzien. Hiermee versterken we de beleidsmatige rol van de fondsen en kunnen zij met een meer strategische blik kijken naar wat goed is voor het veld. Ook voorkomen we zo overlap tussen directe subsidies van het Rijk en subsidieverstrekking door de fondsen. Op deze twee voordelen – meer overzicht en minder overlap – wees de Raad voor Cultuur in zijn advies *Toegang tot cultuur*.

Alleen zwaarwegende beleidsmatige belangen zijn voor mij aanleiding om specifieke groepen instellingen in de toekomst onder directe ministeriële verantwoordelijkheid te houden. Ik denk daarbij aan ondersteunende instellingen, vanwege de landelijke kennis-, netwerk- of coördinatiefuncties die zij uitvoeren voor de sector. Daarnaast geldt voor de groep van symfonieorkesten en operagezelschappen dat het totale subsidiebudget zo omvangrijk is dat financiering vanuit een fonds niet voor de hand ligt. Samen met de fondsen en de Raad voor Cultuur werk ik uit op welke manieren en onder welke voorwaarden de andere functies kunnen worden overgedragen aan de fondsen. Dit betekent niet dat functies van de huidige basisinfrastructuur zouden verdwijnen, maar wel dat het loket daarvoor binnen OCW zou verschuiven van het departement naar de rijkscultuurfondsen. Ik wil benadrukken dat dit losstaat van het belang van de gesubsidieerde instellingen. De bewindspersoon is daarbij ten volle aanspreekbaar op de hoofdlijnen van het cultuurbeleid en de Raad voor Cultuur behoudt zijn wettelijke taak als belangrijkste onafhankelijke adviseur van regering en parlement.

Ik ga het volgende doen:
- Ik ga met de rijkscultuurfondsen en de Raad voor Cultuur in overleg over het uitgangspunt dat subsidies vanaf 2029 zoveel mogelijk door de fondsen worden verstrekt. Ook blijf ik hierover in nauw contact met medeoverheden.
- Ik werk de precieze afbakening van de directe verantwoordelijkheid van het ministerie uit in de uitgangspuntenbrief, die uw Kamer in de zomer van 2027 ontvangt. Hierin ga ik ook in op de manier waarop de overgedragen functies worden geborgd in het instrumentarium van de fondsen.

Ik begrijp dat instellingen zich moeten voorbereiden op deze mogelijke veranderingen. Het is daarom belangrijk dat zij tijdig duidelijkheid hebben en weten waar zij hun aanvraag kunnen indienen. Ook moeten de fondsen voldoende tijd krijgen om de veranderingen door te kunnen voeren. Ik zal daarom zorgvuldig kijken hoe de grotere verantwoordelijkheid van de fondsen zich verhoudt tot andere bestelwijzigingen en blijf hierover in overleg met de fondsen en de Raad voor Cultuur. In de zomer van 2027 zal ik in de uitgangspuntenbrief de rol en verantwoordelijkheid van de fondsen nader omschrijven.

*Rijkscultuurfondsen: sterker voor hun nieuwe taak*
Er zijn zes rijkscultuurfondsen, die naar disciplines zijn georganiseerd. Zij stimuleren dynamiek, experiment en vernieuwing en verstrekken projectsubsidies en subsidies voor één of meerdere jaren. Ik zie dat er veel van de fondsen wordt gevraagd. Zij hebben te maken met een groeiend aantal aanvragers en hebben

een belangrijke rol bij een goede spreiding van cultuurmiddelen over het land. Daarnaast hebben zij in toenemende mate te maken met onderwerpen als eerlijke beloning, duurzaamheid en digitale transformatie en met ontwikkelingen als kunstmatige intelligentie.

Ik wil de fondsen meer verantwoordelijkheid geven. Dit gaat, zoals ik eerder beschreef, om hun subsidietaken, maar daarnaast zie ik voor de fondsen een grotere rol in de ondersteuning van de sector. Dat vraagt om toekomstbestendige en robuuste fondsorganisaties. De vraag is of het huidige fondsenlandschap, waarin zes aparte fondsen werken aan een toenemend aantal samenhangende of overlappende vraagstukken, voldoende is toegerust op deze opgaven.

Het gesprek over het fondsenlandschap wordt al langer gevoerd. Naar aanleiding van het advies *Toegang tot cultuur* van de Raad van Cultuur is OCW sinds 2024 met de fondsen in gesprek over de toekomst van het fondsenlandschap. Ik wil hier nu concrete stappen in zetten. Tegen deze achtergrond heb ik het onafhankelijk adviesbureau BMC gevraagd te adviseren over mogelijke veranderingen in het fondsenlandschap. Ook heb ik de visitatiecommissie rijkscultuurfondsen gevraagd het functioneren van de fondsen afzonderlijk en hun onderlinge samenwerking te evalueren. De onderzoeken bieden belangrijke bouwstenen voor de toekomst van het fondsenstelsel.

Beide rapporten bevestigen de deskundigheid en het belang van de fondsen voor het cultuurbestel. BMC constateert in haar rapport *Balans in het bestel. Verkenning van een alternatief fondsenlandschap* dat de fondsen beschikken over gedegen sectorspecifieke kennis en dat hun onafhankelijke oordeelsvorming een belangrijk fundament van het cultuurbestel vormt. Ook de visitatiecommissie concludeert dat de fondsen deskundig zijn, over veel kennis van hun disciplines beschikken en hun sectoren goed bedienen. De commissie spreekt bovendien haar waardering uit voor de manier waarop de fondsen zijn omgegaan met de grote veranderingen van de afgelopen jaren.

Tegelijkertijd zien beide rapporten aandachtspunten voor de toekomst. BMC stelt dat de toenemende juridisering en eisen op het gebied van transparantie, dataveiligheid, arbeidsvoorwaarden en governance om meer uitvoeringskracht vragen. De huidige inrichting met zes fondsen maakt die uitvoeringskracht volgens BMC kwetsbaar. BMC adviseert clustering om de robuustheid en uitvoeringskracht te vergroten en beter in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen. De visitatiecommissie ziet ruimte voor verbetering in de beleidsmatige dialoog tussen OCW en de fondsen. Zij merkt bovendien op dat een meer autonome rol alleen mogelijk is als de fondsen voldoende mandaat, middelen en verantwoordelijkheid krijgen.

De inrichting van het fondsenlandschap bepaalt in belangrijke mate de schaal, capaciteit en slagkracht van de afzonderlijke fondsen. Ik zie dat een verandering van het fondsenlandschap een bijdrage kan leveren aan een toekomstbestendig en eenvoudiger cultuurbestel. De vorming van één rijkscultuurfonds, zoals de Raad voor Cultuur in *Toegang tot cultuur* adviseert, vind ik een te grote stap. Ik hecht aan fondsen die voor het veld herkenbaar en toegankelijk zijn. Het rapport van BMC adviseert een andere richting, waarbij sprake is van consolidatie naar drie fondsen. Ik kan die gedachte goed volgen, ook al zie ik dat sommige bevindingen en daarmee samenhangende adviezen uit het rapport vragen

oproepen bij betrokkenen. Ik wil die vragen en de daarmee samenhangende zorgen serieus nemen, maar concludeer wel dat de adviezen van de Raad voor Cultuur en BMC, samen met een aantal knelpunten die de visitatiecommissie in haar rapport signaleert, voldoende aanleiding zijn om een stap te zetten richting robuustere fondsen. Deze stap is voor mij ook voorwaardelijk voor de grotere rol die ik de fondsen wil geven.

Ik ga het volgende doen:
- Ik herzie het fondsenlandschap. Ik doe dat in nauw overleg met de rijkscultuurfondsen en de Raad voor Cultuur. Mijn doel is een toekomstbestendig fondsenlandschap met organisaties die voldoende omvang en uitvoeringskracht hebben en die langs inhoudelijke lijnen zijn georganiseerd.
- Ik stel op korte termijn een kwartiermaker aan. Deze krijgt de opdracht om in overleg met de fondsen en gebruikmakend van de adviezen en analyses die beschikbaar zijn, de contouren van een nieuwe fondsenstructuur en een realistisch overgangspad uit te werken.
- Ik kies voor een gefaseerde aanpak. De nieuwe subsidieperiode gaat op 1 januari 2029 van start. Niet alle veranderingen hoeven op dat moment te zijn afgerond.
- Bij de inrichting en uitvoering van het proces houd ik de belangen van makers en instellingen goed voor ogen. Het moet te allen tijde duidelijk zijn waar zij kunnen aanvragen en onder welke voorwaarden.

*Tot slot*
De maximale termijn van acht jaar is een eerste stap naar een betere, toekomstbestendige financiering van cultuur. Daarbij zijn een goede toegang tot cultuur in het hele Koninkrijk en sterke fondsorganisaties essentieel. In juni 2027 ontvangt uw Kamer de uitgangspuntenbrief en de conceptsubsidieregeling, waarin deze voornemens verder worden uitgewerkt en duidelijk wordt welke instelling waar subsidie kan aanvragen.

De aanloop naar 2029 is als volgt:
- Juni 2027: uitgangspuntenbrief 2029-2036 met concept ministeriële regeling en beleidskaders rijkscultuurfondsen
- November 2027: publicatie ministeriële regeling 2029-2036 en meerjarige regelingen rijkscultuurfondsen
- December 2027: start aanvraagprocedures
- Januari 2029: start nieuwe subsidieperiode.

Met deze brief heb ik u geïnformeerd over mijn ideeën bij de nadere uitwerking en planning voor het cultuurbestel vanaf 2029. Het cultuurbeleid omvat echter meer dan dat. Daarom ontvangt uw Kamer de komende tijd brieven over andere thema's in het cultuurbeleid, waaronder mijn reactie op een aantal recente adviezen van de Raad voor Cultuur.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Rianne Letschert